

Dr. Emerich Polák:

O Mířickově kritice tiskové novely.

(Dokončení.)

Autor praví dále v úvodu kapitoly II., že četné a významné ústupky v oblasti hmotně právní způsobily, že tiskovým urážkám dostalo se novým zákonem v mnohých směrech neodůvodněného, privilegovaného postavení proti jiným deliktům tiskovým i proti urážkám, spáchaným jiným způsobem než tiskem, »tedy zpravidla způsobem pro postiženého daleko méně citelným«. Výtka ta nemohla by býti činěna při patřičném ohledu na způsob tvorby tisku. Vzhledem na zvláštnosti této tvorby zákonodárci pečlivě uvážili, že, má-li dojíti k obmezení dosavadního per nefas se vyvinuvšího privilegia beztrestnosti tiskových urážek, vyplynuvšího z příslušnosti soudu porotního, je třeba přihlížeti k tomu, že není možno posuzovati ty, kdož jsou na tvorbě tisku účastněni, prostě tak, jako spoluvinníky jiného trestného činu.

Výtka 2. ex II. míní, že jest pochybné, zda beztrestnost podle § 5. redaktora, donuceného k publikaci strachem o existenci, vztahuje se i na tiskovou nedbalost, protože prý v § 6, poslední odstavec, je citován toliko § 4. a nikoli, jak přece by bylo na snadě, toliko § 5. Myslím, že pochybnosti tu býti nemůže. Mluvit § 5 o donucení uveřejniti zprávu. Jestliže však takové donucení tu je, nebude tu již zpravidla případu, že by odpovědný redaktor byl jen zanedbal pozornost, při jejímž povinném užití nebyla by zpráva bývala pojata do tisku. I když ale theoreticky je možno, že odpovědnému redaktorovi je uloženo zprávu uveřejniti a stalo se tak za okolností naznačených v § 6. a on ani zprávy nečte a neví co obsahuje, je použití § 5 nepochybné, protože paragraf ten nerozlišuje.

Na stejném místě svých výtek uvádí kritika dále, že nestihtelnost původce, bránící beztrestnosti, může nastati později po uveřejnění zprávy bez veškerého zavinění osoby, která by se mohla jmenováním původce státi beztrestnou. Je to pravda, ale nebylo to při vypracování zákona přehlédnuto. Stáli jsme na stanovisku, že redaktor, než uveřejní urážlivou zprávu, má si opatřiti od původce

veškeré důkazy její pravdivosti. Neučiní-li tak, projevuje lehkomyšlnost, která zasluhuje trestu. Nelze tedy mluvit o náhodě.

Pokud jde o tvrzení, že žalobce má úplně v rukou zbavití obviněného výhody tím, že ho nevyzve k jmenování původce, nutno proti tomu zdůraznit, že není odpovědnému redaktoru zakázáno, aby jmenoval autora i z vlastního popudu bez soudního vyzvání a tím si zajistil výhody plynoucí z tohoto jmenování. Byl-li k jmenování vyzván, musí ovšem dodržeti soudem stanovenou lhůtu.

Nemám za zbytečné ustanovení § 12, že zavedením soudního řízení proti kterékoliv osobě, odpovědné podle zákona, staví se lhůta pro podání žádosti za stíhání. Ustanovení to má dobrý význam. Žalobce může se spokojiti s tím, že dojde k odsouzení osoby, kterou stíhá, aniž potřebuje žalovati ostatní, mu známé, za urážku odpovědné osoby. Kdyby tohoto ustanovení nebylo, musil by si pospíšiti se žalobou i na tyto osoby, aby zajistil si u nich výsledek, který snad se nedostavil u osoby, již chtěl míti potrestanou na prvním místě. Na př. ukáže se v procesu, že odpovědný redaktor, s jehož odsouzením by se byl žalobce spokojil, je beztrestný podle § 5. Při platnosti ustanovení § 12. má žalobce vždy možnost ještě po jeho osvobození stíhati původce, nemohl by to však, kdyby tu ustanovení § 12. nebylo.

Ve výtce 4. ex II. staví se kritika proti tomu, aby soud se přesvědčoval o tom, zda kdo jest opravdu ohlášen za odpovědného redaktora některého oddílu časopisu a aby postupoval beze všeho proti hlavnímu redaktoru, nebyl-li dílčí redaktor řádně ohlášen. Má prý se žalobce sám o tom přesvědčiti a nésti náklady, způsobené nesprávným označením žalovaného. Jaký má v tom býti smysl, stěžovati a zdržovati takovým způsobem ochranu cti?

V bodu 5. ex II. vytýká kritika, že bylo užito dikce § 490. tr. z. Stalo se tak úmyslně, poněvadž rozhodným má býti, zda důvody, uváděné pro pravdivost nebo pravděpodobnost zprávy, byly objektivně takové, že mohly v každém průměrném občanu takové přesvědčení vzbuditi, a ne toliko, zda nějaký, třeba lehkověrný a nedbalý redaktor, je mohl za pravdivé považovati.

O výhodě § 18 kritika správně uvádí, že přísluší nejen odpovědnému redaktoru, nýbrž i každé jiné odpovědné osobě. Ustanovení zní zcela všeobecně a omezovati je z pochybností, které autoru dodatečně vzešly, jen na odpovědného redaktora, bylo by umělkované.

Na konci svých vývodů bod 7. ex II., (ohledně tvrzení, že dvojí sazba § 6. je závislá na libovůli žalobcově), vyvrácených již tím, co shora řečeno o jmenování původce a výzvě k tomuto jmenování, vytýká kritika, že tvrzení motivů je bludné, pokud se v něm praví,

že dvojitá sazba je odůvodněna větším či menším stupněm subjektivní viny. Kritika využila tu theoretické nepřesnosti výrazu. Víme všichni, že subjektivní forma viny v obou případech § 6 je stejná, totiž nedbalost. Avšak se stanoviska trestuhodnosti je přece rozdíl mezi redaktorem, který sám se odpovědnosti vyhýbá, zároveň však ani nechce nebo pro svou lehkomyšlnost nemůže jmenovati původce, a mezi redaktorem, který sice vlastní nedbalost uzná, avšak jmenováním původce umožní aspoň uraženému dosažení satisfakce. To bylo míněno výrazem o větším a menším stupni subjektivní viny.

Výtka 8. ex II. prozrazuje podle mého soudu neznalost skutečného stavu, když myslí, že redaktoři nejednají bez dohody s vydavatelem, jejich zaměstnavatelem, nebo docela proti jeho vůli. Naopak, již z § 39. zákona mohla kritika usuzovati, že poměr mezi vydavatelem a redaktorem nebývá vždy nejlepší a že zákon úmyslně chtěl přiznati redaktoru větší samostatnost. A to právem. Vždyť čest listu zpravidla z valné části je i osobní ctí toho, kdo jako redaktor vykonává rozhodující vliv na jeho obsah. Vydavatel, který jako podnikatel sleduje zpravidla cíle výdělečné, řídí se spíše jinými úvahami, nežli redaktor, a bude mít po případě někdy i zájem, aby urážky jeho listu způsobené trestně stíhány nebyly. Právě proto pak, že čest listu aspoň ve veřejnosti posuzuje se většinou jako čest jeho redaktora, bylo nutno přiznati redaktoru samostatné žalobní právo. Moment »vyjítí zprávy« zjišť se stejně jako všechny ostatní náležitosti žalobního práva. Bude na žalobci, aby jej v případě pochybnosti prokázal. Poněvadž vyjítí zprávy je časově moment, shodný se započítáním rozšiřování tiskopisu, nebude jeho zjištění tak těžké.

Kapitola III. jedná o technické stránce zákona. Její odstavec druhý podepíše jistě každý praktik, jenž musí aplikovati některé ustanovení zákona na ochranu republiky. Mě se přímo zdá, že vývody ty obsahují jakési pater peccavi autorů posléze uvedeného zákona.

Nejvíce těží autor z toho, že § 24., vsunutý dodatečně do zákona, dostal se při tom na nedobré místo. Široce se o tom kritika rozepisuje, ale na konec sama prohlašuje, že nelze, nemá-li býti účel zákona zmařen, zastávati názor, že by paragrafy zákona přicházející za § 24. a z této příčiny v § 24. necitované pro neperiodické tiskopisy neplatily a že soudy také jistě takový nerozumný názor zastávati nebudou. Přísně objektivní kritika byla by se obmedzila na konstatování technické vady a nebyla by musila býti ani benevolentní, kdyby byla připojila, že by bylo nerozumné z této chyby vyvozovati zmíněné důsledky. Netřeba ani podotýkati, že skutečně

i Nejvyšší soud uznal na to, že paragrafy po § 24. platí pro všechny tiskopisy bez rozdílu, periodické i neperiodické.

Ustanovení § 19., podle něhož lze obžalovanému pro některé urážky od obžaloby sprostěnému uložit náhradu jen části útrat nebo útraty vzájemně zrušit, nezdá se mi zbytečným. Může jít o urážky, které byly obsaženy v témž článku, nebo může jít toliko o určitá tvrzená fakta téhož článku, a pak mohlo by býti se zřetelem na judikaturu Nejvyššího soudu k § 389. tr. ř. (Sb. 2948.) pochybné, zda lze ustanovení § 389. odst. 2. tr. ř. užití.

Pokud jde o pojem odpovědného správce tiskárny, připouští kritika sama, že bylo nutno mluvit o něm v zákoně vzhledem na Slovensko a Podkarpatskou Rus. Avšak i pro ostatní oblast není toto ustanovení bez významu, poněvadž mnohdy sice bude nutno, aby podle příslušných ustanovení živnostenských byl jmenován úřadem schválený správce, ale ve skutečnosti z nedbalosti k tomu třeba nedošlo. Pak je rozhodným, že určitá osoba fakticky odpovědně a samostatně tiskárnu vede.

Pochybnosti, zda se vztahuje § 8. i na zločiny podle § 209. tr. z., rovněž i, zda se na ně vztahují ustanovení §§ 10. a 18., míti netřeba. Ze srovnání díkce druhého odstavce § 8. s odstavcem prvním, je patrné, že slova »pro přečin uvedený v § 1.« se vztahují na oba případy, na soukromou žádost o stíhání i na návrh veřejného žalobce. Je to logické i při § 10., protože zní ustanovení to zcela všeobecně. Důkazy možno prováděti i při § 209. tr. z. Že § 18. se na § 209. tr. z. nevztahuje, plyne z toho, že delikt § 209. tr. z. je i zásahem do práva státu na nerušený výkon spravedlnosti a nejde tedy jen o urážku, kterou by bylo možno odčinití zadostučiněním.

Ptá-li se autor na důvody, proč podle § 8. odst. 2. má býti ustanoveno smírné jednání na žádost obviněného také, jde-li o obžalobu veřejnou pro přečin, lze to vysvětliti. V praxi bylo obvyklo již dříve, že i když veřejný žalobce zastupoval obžalobu, obviněný dovolával se pro sebe skutečností, které daly o tom pochybovati, zda bude odsouzen z důvodů subjektivních a nabízel se dáti zadostučinění, jež musilo býti shledáno za dostatečné. Proč by v takovém případě, kde je vůbec pochybna skutková podstata, a kde by veřejný žalobce mohl řízení zastaviti, nemohlo dojíti ke smíru? Že princip legality jest podle trestního řádu porušen při tiskových deliktech, je dostatečně známo. Nebylo proto třeba mluvit o jeho prolomení. Jestliže veřejný žalobce má právo nestíhati subjektivně, když nemá před sebou než závadný tiskopis, nebylo by logické upírati mu právo na nestíhání, když při smírném jednání celá věc a zejména otázka subjektivního zavinění byla vyjasněná a uraženému bylo zjednáno plné zadostučinění.

Ustanovení § 12. ohledně lhůty k podání protižaloby je jasné. Z účelu zákona, který kritika správně postihuje, i ze slovního znění («i když lhůta . . . . uplynula») je zřejmo, že nejde tu o zkrácení zákonné lhůty původní a že v každém případě tato lhůta musí být každému zachována. Ustanovení § 12. stanovilo pouze, že obžalovanému, který rovněž byl uražen, musí být zachována k protižalobě lhůta čtrnácti dnů počítajíc od doručení obsílky, resp. od doručení obžaloby. Byla-li teda v Čechách, na Moravě a ve Slezsku na př. obžaloba podána v prvních čtyřech nedělích po spáchání trestného činu a do čtyř neděl doručena obžalovanému, lhůta k podání protižaloby se neprodlužuje. Byla-li podána později a také později doručena, pak ovšem prodlužuje se lhůta k podání protižaloby o tolik, o kolik doba čtrnácti dnů po doručení obžaloby přesahuje původní lhůtu šesti neděl.

Kritika končí pokáráním některých slohových obrátů. Možno proti tomu poukázat, že v žádné věci se názory tak často a tak rychle nemění, jako v slohových jemnostech a že o tom, jak dalo by se lépe něco vyjádřiti, mohou být spory. — Jsou tu ostatně i výtky přímo hledané. Na př. nenajde se asi nikdo, kdo by vykládal § 8. odst. 2. tak, že předseda, jenž obešle strany k smírnému jednání, nemá toto jednání řídit proto, poněvadž mu zákon také tuto povinnost a právo výslovně neukládá. Také řeže autor do vlastního těla, odmítá-li výraz »beznadějný« co germanismus (aussichtslos) a navrhuje výraz »bezúspěšný«, po německu »erfolglos«. Zákonu nešlo o to, trestati někoho za to, že důkazy jím nabídnuté neměly úspěchu, nýbrž, že nabídl důkazy, o nichž předem věděl, že tu není naděje na úspěch. Ostatní, co vypočítává, jsou drobnosti, jejichž nepatrnost jest jen dobrým vysvědčením pro autory zákona, kteří pracovali za poměrů, jejichž obtížnost sám Miříčka uznává a kteří měli pro poslední redakci jen zcela krátký čas. Ani několik hodin to nebylo. Ale přes to vše rád a loyálně připouštím bez všeho obalu, že by za pomoci theoretiků byl zákon dopadl stylisticky dokonaleji, ale jistě jen tehdy, kdyby theoretikové byli měli pro svou práci a zejména pro stylistickou redakci u nich obvyklou, bohatou výměru doby pracovní se vším klidem. Když je pro takový způsob práce čas, získává si justiční zpráva vždy cennou pomoc theoretiků a nešetří v tom směru nákladů. Není-li ale pokdy na dlouhou přípravu, pak musíme spolehnouti na vlastní síly. Děkoval bych Bohu, kdyby práce naše vždy setkala se s takovým výsledkem, s jakým setkala se podle soudu těch, jimž jde o ochranu cti, při tiskové novele z roku 1924.